

PARTICIPATIEVERSLAG – FASE 2

DE INVENTARISATIE VAN MOGELIJKE MAATREGELEN

Inhoud

Overzicht van de inhoud.....	3
DEEL 1 – CONCLUSIES	4
DEEL 2 – OPBRENGSTEN	5
1 Inleiding.....	5
1.1 Dwarsdoorsnijdende thema's	5
1.1.1 Thema's uit de raadsconsultatie	5
1.1.2 Thema's uit de kennersparticipatie	6
1.2 Opbrengst per programma	8
1.2.1 Programma 1: Bestuurlijk en ondersteunend Dordrecht	8
1.2.2 Programma 2: Levendig, leefbaar en veilig Dordrecht	9
1.2.3 Programma 3: Groen, duurzaam en ruimtelijk Dordrecht.....	12
1.2.4 Programma 4: Gezond, sociaal en zorgzaam Dordrecht.....	15
1.2.5 Programma 5: Lerend en ondernemend Dordrecht	20
1.2.6 Programma 6: Bouwend en bereikbaar Dordrecht	22
1.2.7 Programma 7: Financiën en overhead.....	23
1.2.8 Programmaoverstijgende maatregelen	25
1.2.9 Suggesties aanvullende maatregelen	26
1.3 Opbrengst uit de ingezonden bijdragen uit de stad.....	28
1.3.1 Thema's uit de ingezonden bijdragen.....	28
1.3.2 Opbrengst uit de ingezonden bijdragen per programma	30
DEEL 3 – VERANTWOORDING	33
2 Inleiding.....	33
2.1 Doelstelling en karakter van fase 2	33
2.2 Hoe is de input uit de participatie gebruikt?	33
2.2.1 Gebruik binnen de ambtelijke organisatie.....	33
2.2.2 Bestuurlijk kader	33
2.2.3 Besluitvorming raad.....	33
2.3 Participatievormen en methodiek	34
2.3.1 Raadsconsultatie.....	34
2.3.2 Kennisessie	34
2.3.3 Ingezonden bijdragen	34
2.4 Doelgroepen	34
2.5 Communicatie	35
2.5.1 Terugkoppeling naar deelnemers	35
2.5.2 Informatievoorziening via de gemeentelijke website.....	35
2.6 Reactie in de media.....	35
2.7 Representativiteit.....	35

Overzicht van de inhoud

De gemeente Dordrecht staat voor de opgave om met minder middelen een houdbare financiële koers te varen. In dat kader is een traject gestart voor budgettaire ombuigingen, waarin participatie een belangrijke rol speelt. Na een eerste fase, waarin inwoners, raadsleden, scholieren en kenners van de stad werd gevraagd wat zij belangrijk vinden als er minder geld is, volgde een tweede fase waarin is gereflecteerd op een ambtelijke inventarisatie van mogelijke ombuigingsmaatregelen.

Tijdens aparte sessies gaven raad- en commissieleden en kenners van de stad hun reactie op de voorgestelde maatregelen: welke vonden zij het meest of juist het minst acceptabel, en welke alternatieven zagen zij?

Daarnaast ontving de gemeenteraad 17 brieven (stand per 8 april 2025) van inwoners en organisaties. Eén van deze brieven is 91 keer afzonderlijk verstuurd door verschillende inwoners. Daarnaast is een petitie ingediend tegen de mogelijke sluiting van zwembad De Dubbel, die ruim 6000 keer is ondertekend.

Deze rapportage geeft een overzicht van de opbrengsten uit de tweede fase van het participatieproces.

Het verslag is opgebouwd in drie delen:

Het eerste deel bevat de conclusies uit de tweede participatiefase. Op basis van de input uit gesprekken en brieven is in beeld gebracht welke thema's en aandachtspunten naar voren kwamen en wat deze betekenen voor de visie van het college, zoals dat wordt vastgelegd in een bestuurlijk kader. Deze input helpt om de juiste afwegingen te maken bij het definitieve pakket aan bezuinigingen dat wordt opgenomen in de Perspectiefnota 2026.

In het tweede deel laten we zien wat er is ingebracht in de verschillende vormen van participatie. Allereerst worden de belangrijkste thema's per groep weergegeven: de raad en de kenners van de stad. Daarna volgt een overzicht van de reacties op de afzonderlijke maatregelen per begrotingsprogramma. De opbrengsten zijn weergegeven in tabellen, waarin reflecties, argumenten en suggesties zijn samengebracht. Tenslotte gaat het verslag in op de opbrengsten van de ingezonden bijdragen uit de stad.

Het derde deel bevat een verantwoording van de aanpak. Hier wordt beschreven hoe de participatiebijeenkomsten zijn opgezet, hoeveel mensen er hebben deelgenomen, en hoe de input is verwerkt. Dit deel biedt context en helpt om de opbrengsten goed te kunnen duiden.

DEEL 1 – CONCLUSIES

Deze fase van participatie had als doel om de ambtelijke inventarisatie van mogelijke ombuigingen te toetsen aan de inzichten en ervaringen van raadsleden en kenners van de stad. Daarnaast hebben sommige inwoners en maatschappelijke partners schriftelijk input gegeven. De reflecties die zijn opgehaald, helpen bij het bepalen van de definitieve keuzes van het college voor de Perspectiefnota 2026. De raad ontvangt dit participatieverslag bij de stukken voor de Perspectiefnota 2026 en kan de opbrengsten meewegen in haar uiteindelijke besluit.

Uit de gesprekken komt een aantal gedeelde uitgangspunten naar voren bij de raad en de kenners. Zowel raadsleden als kenners benadrukken het belang van efficiëntie en slimme inzet van middelen: minder bureaucratie, anders omgaan met subsidies en ruimte voor alternatieve verdienmodellen. Beide groepen vinden dat de samenhang tussen maatregelen beter zichtbaar moet worden gemaakt, net als de optelsom van gevolgen voor bepaalde doelgroepen en sectoren. Ze waarschuwen dat inwoners in een kwetsbare positie relatief hard worden geraakt door de mogelijke bezuinigingen in het sociaal domein, en pleiten ervoor om bij maatregelen meer gericht rekening te houden met het effect op kwetsbare groepen. Er is aandacht voor de risico's van verschillende bezuinigingsvoorstellen die van invloed kunnen zijn op preventie (voor gezondheid, zorg en armoede vraagstukken) en ontmoeting en die op lange termijn juist tot hogere kosten kunnen leiden. Tot slot geven beide groepen aan dat de gemeente niet alleen naar het korte-termijneffect moet kijken, maar juist naar de langetermijngevolgen van keuzes voor de stad.

De ingezonden bijdragen van inwoners en organisaties maken duidelijk dat het maatschappelijke veld zich sterk betrokken voelt bij de bezuinigingsopgave en zich zorgen maakt over de directe en indirecte gevolgen. De brieven tonen een breed gedeelde behoefte aan zorgvuldigheid en samenhang in besluitvorming, transparantie over financiële en maatschappelijke gevolgen, ruimte voor alternatieven, co-creatie, gelijkwaardigheid en sociale rechtvaardigheid in de verdeling van lasten.

Tegelijkertijd laat elke vorm van input een eigen perspectief zien. De raad weegt vanuit haar rol vanuit bestuurlijk en politiek perspectief. De kenners brengen aanvullend een integraal maatschappelijk perspectief in, waarin zij — vanuit hun eigen vakgebied of sector — reflecteren op de manier van organiseren, samenwerken en sturen in de stad. De ingezonden bijdragen maken de concrete gevolgen zichtbaar voor specifieke doelgroepen, sectoren en voorzieningen.

Soms lopen de accenten uiteen. Waar raadsleden en kenners denken vanuit de brede opgave waar we voor staan en alternatieven voorstellen binnen het beschikbare kader, richten briefschrijvers zich vaker op het behoud van specifieke voorzieningen en benoemen zij wat er op het spel staat.

De opbrengsten van deze participatiefase zijn op verschillende manieren benut. Ze zijn gebruikt om de mogelijke maatregelen verder uit te werken, te prioriteren en – waar nodig – aan te passen. Zowel binnen de ambtelijke organisatie als in het bestuurlijk kader van het college hebben de reacties van raadsleden, kenners en briefschrijvers bijgedragen aan beter onderbouwde keuzes. Opmerkingen en alternatieve voorstellen zijn breed gedeeld binnen de organisatie en, waar mogelijk, direct verwerkt. Daarmee is de participatie niet alleen informatief geweest, maar ook richtinggevend voor het uiteindelijke voorstel aan de raad.

DEEL 2 – OPBRENGSTEN

1 Inleiding

In dit deel van het verslag is de input uit de tweede participatiefase verder uitgewerkt. In deze fase is op verschillende manieren gereflecteerd op de ambtelijke inventarisatie van mogelijke ombuigingsmaatregelen. Doel was om het gesprek te voeren over de inhoud van de voorstellen: welke keuzes worden als meest acceptabel of juist als meest problematisch gezien, en welke aanvullingen of alternatieven zien raadsleden en kenners van de stad?

De participatie bestond uit verschillende elementen:

- Een raadsconsultatie op 18 februari 2025, waar raads- en commissieleden in groepen per programma hun reflectie gaven. In de raadsconsultatie is raadsleden gevraagd te reflecteren op de mogelijke maatregelen vanuit hun kennis van de stad en haar inwoners, niet vanuit hun formele rol als besluitvormer of als vertegenwoordiger van een fractie.
- Een sessie met kenners op 6 maart 2025, waarin kenners van de stad in drie gemengde groepen alle programma's integraal bespraken. Deze kenners zijn inwoners of professionals die Dordrecht goed kennen vanuit hun vakgebied of werkervaring. Sommigen zijn werkzaam bij maatschappelijke organisaties, maar zijn nadrukkelijk gevraagd om vanuit hun kennis over de stad te reflecteren – en niet vanuit het belang van hun eigen organisatie.

Naast de participatiebijeenkomsten heeft de raad ingezonden bijdragen ontvangen van inwoners en organisaties, die werden ingestuurd nadat de inventarisatie openbaar was gemaakt.

Deel 2 van dit verslag bestaat uit drie onderdelen:

- In 1.1 beschrijven we de belangrijkste thema's uit de participatie. We doen dit per groep: eerst de raad en daarna de kenners.
- In 1.2 volgt per programma een overzicht van de opgehaalde input uit de sessies met de raad en met de kenners, in de vorm van tabellen. Hierin staan de reflecties op de afzonderlijke mogelijke maatregelen, inclusief onderbouwing en eventuele suggesties of alternatieven.
- In 1.3 delen we de opbrengsten van de ingezonden bijdragen uit de stad.

1.1 Dwarsdoorsnijdende thema's

In dit onderdeel beschrijven we de belangrijkste thema's die naar voren kwamen in de verschillende vormen van participatie. De thema's geven inzicht in de waarden, zorgen en overwegingen die meespelen bij het reflecteren op de voorgestelde maatregelen. Per groep lichten we toe wat opviel in de gesprekken en brieven.

1.1.1 Thema's uit de raadsconsultatie

Tijdens de raadsconsultatie op 18 februari 2025 is door raadsleden en commissieleden intensief gereflecteerd op de voorgestelde maatregelen. Daarbij kwam een aantal terugkerende thema's naar voren.

1.1.1.1 *Groepen in kwetsbare posities worden relatief hard getroffen*

- Maatregelen die de meest kwetsbaren treffen (armoedebeleid, jeugdhulp, sociale voorzieningen) krijgen veel weerstand.

- Er wordt gepleit om meer gericht rekening te houden met het effect op kwetsbare groepen bijvoorbeeld door inkomensafhankelijke regelingen om de impact op kwetsbare groepen te verzachten.

1.1.1.2 Focus op efficiëntie en procesoptimalisatie

- Bezuinigen door processen slimmer in te richten en minder externe bureaus in te huren wordt breed gesteund.
- Dit geldt zowel voor inkoopbeleid, vastgoedbeheer als subsidies aan gesubsidieerde instanties.

1.1.1.3 Gebrek aan integraliteit en samenhang

- Veel raadsleden ervaren dat het beoordelen van afzonderlijke maatregelen lastig is zonder zicht op het grotere geheel. Zij signaleren dat bezuinigingen in het ene programma gevolgen kunnen hebben voor andere domeinen.

Er wordt gepleit voor een meer integrale benadering, waarbij onderlinge samenhang en mogelijke neveneffecten tussen maatregelen beter zichtbaar worden.

1.1.1.4 Behoeftte aan draagvlak en dialoog met betrokken partijen

- Raadsleden vinden het belangrijk dat er gesproken wordt met de partijen die geraakt worden door de mogelijke maatregelen, zodat ook alternatieve oplossingen in het zicht komen.
- Er wordt gepleit voor gesprekken met de culturele sector, evenementenorganisatoren en organisaties in het sociaal domein om samen oplossingen te zoeken.

1.1.1.5 Langetermijngevolgen en onomkeerbaarheid

- Sommige bezuinigingen kunnen leiden tot hogere kosten op lange termijn, bijvoorbeeld door vershraling van jeugdzorg of groenbeheer.
- Maatregelen zoals het sluiten van een bibliotheeklocatie of zwembad of het stopzetten van subsidies voor cultuur, sport en andere organisaties, worden als onomkeerbaar gezien en daarom sterk afgeraden.

1.1.1.6 Alternatieve financieringsbronnen en verdienmodellen

- Er wordt gepleit voor meer inzet op verdienmodellen, het aantrekken van Europese subsidies en efficiënter gebruik van vastgoed.
- Raadsleden vragen zich af of er kansen liggen in het benutten van de Agenda 2030-reserves en het uitstellen van grote investeringen zoals het Stadspark XXL.

1.1.1.7 Herziening van ambities en beleidsdoelen

- Er wordt getwijfeld of sommige ambities nog haalbaar of wenselijk zijn binnen de huidige financiële context, zoals klimaatneutraliteit in 2040 in plaats van 2050.
- Er wordt voorgesteld om te heroverwegen of groei (bijvoorbeeld toerisme) nog wel een primair doel moet zijn.

1.1.2 Thema's uit de kennersparticipatie

De kennerssessie op 6 maart 2025 bracht mensen samen die Dordrecht goed kennen vanuit hun werk, praktijkervaring of brede maatschappelijke betrokkenheid. Zij reflecteerden op de voorgestelde maatregelen vanuit hun kennis van de stad als geheel.

1.1.2.1 Stapeling van effecten op groepen in een kwetsbare positie en sectoren

- Kenners zien een stapeling van maatregelen ontstaan die dezelfde groepen raken, met name in het sociaal en cultureel beleid.
- Bezuinigingen op armoede- en minimabeleid, jeugdhulp, sociaal domein en vervoer voor groepen in een kwetsbare positie worden als problematisch gezien.
- Daarnaast wordt gewaarschuwd voor de gevolgen voor inwoners die net boven de inkomensgrens vallen. Deze groep valt buiten regelingen, maar is vaak kwetsbaar voor stapeling van kosten, wat kan leiden tot hogere armoede.

1.1.2.2 Onvoldoende inzicht in maatschappelijke effecten en samenhang

- Kenners geven aan dat het beoordelingskader voor maatschappelijke effecten onduidelijk is.
- Kenners vinden het lastig om zicht te krijgen op de maatschappelijke gevolgen en hoe de maatregelen zich tot elkaar en tot het geheel verhouden.
- Er is kritiek op het feit dat sommige sectoren hard geraakt worden, zonder overleg met betrokken partijen.

1.1.2.3 Kansengelijkheid en ontmoeting onder druk

- Bezuinigingen op voorzieningen die ontmoeting en inclusie bevorderen, zoals bibliotheken, sport, cultuur en speelvoorzieningen, worden als zorgwekkend gezien.
- Er wordt gewaarschuwd dat maatregelen zoals het verhogen van sportaccommodatietarieven en het verminderen van subsidies op culturele infrastructuur de kansenongelijkheid vergroten.

1.1.2.4 Alternatieven: meer efficiëntie en slimme investeringen

- Er is brede steun voor het efficiënter inzetten van middelen, bijvoorbeeld door ruimte te geven voor alternatieve verdienmodellen en bureaucratische processen te verminderen.
- Publiek-private samenwerkingen en het beter benutten van Europese subsidies worden als onbenutte kansen gezien.
- Bezuinigingen op beleid en overhead worden als wenselijker gezien dan op uitvoerende taken.

1.1.2.5 Inkomensafhankelijke benaderingen waar mogelijk

- Er wordt gepleit voor meer inkomensdifferentiatie bij bepaalde maatregelen, zoals OZB, vervoerstarieven en kwijtscheldingsbeleid.
- Tegelijkertijd wordt erkend dat inkomensafhankelijke regelingen extra controle en kosten met zich meebrengen.

1.1.2.6 Langetermijngevolgen beter in kaart brengen

- Maatregelen die op korte termijn geld besparen, kunnen op lange termijn juist extra kosten veroorzaken, bijvoorbeeld door verslechtering van de sociale cohesie of het verminderen van preventieve zorg.
- Dit geldt ook voor infrastructuur, groenonderhoud en vastgoedbeheer, waarbij te veel snijden kan leiden tot toekomstige herstelkosten.

1.1.2.7 *Kritisch kijken naar bestuurlijke en ambtelijke organisatie*

- Er is kritiek op de bestuurlijke inrichting: de indruk bestaat dat meerdere wethouders overleggen over hetzelfde onderwerp en ambtelijke vergaderingen worden als inefficiënt ervaren.
- Er wordt gepleit voor minder beleidsmatige versnippering en meer integrale aanpak per wijk. Volgens deelnemers is het belangrijk dat de gemeente ook zelf kritisch kijkt naar bestuurlijke en ambtelijke kosten. Zij vinden het logisch dat interne besparingen onderdeel zijn van het totaalpakket.

1.1.2.8 *Specifieke oproepen en ontbrekende maatregelen*

- Efficiëntere benutting van maatschappelijk vastgoed en clustering van functies per wijk.
- Betere samenwerking met regionale partners voor schaalvoordelen.
- Verhoging van de OZB als alternatieve inkomstenbron moet in samenhang met beleidskeuzes worden bekeken.

1.2 Opbrengst per programma

In dit onderdeel presenteren we per programma de opbrengst van de participatie. In tabellen is weergegeven wat raadsleden en kenners hebben ingebracht over de afzonderlijke mogelijke maatregelen. Per maatregel wordt kort samengevat welke reflecties zijn gegeven, welke argumenten daarbij werden genoemd, en of er suggesties of alternatieven zijn aangedragen. Wanneer een maatregel ontbreekt in de tabellen, betekent dit, dat deze niet is besproken tijdens de betreffende participatiebijeenkomst.

1.2.1 Programma 1: Bestuurlijk en ondersteunend Dordrecht

Binnen dit programma zijn vier ombuigingsmogelijkheden geformuleerd, met een oplopend totaal van 485 duizend euro in 2026 naar 685 duizend euro structureel vanaf 2027. Het gaat onder andere om mogelijke maatregelen die raken aan de gemeentelijke dienstverlening en de samenwerking binnen de regio. In de gesprekken met de raad en de kenners is op verschillende manieren gereflecteerd op deze maatregelen. Daarbij kwamen onder meer zorgen over uitvoerbaarheid, symbolische keuzes en bestuurlijke prioriteiten naar voren. In de onderstaande tabellen zijn de reacties op de afzonderlijke maatregelen samengevat, inclusief de argumenten en suggesties die daarbij zijn genoemd.

1.2.1.1 *Bijeenkomst raad*

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
1.2.1 Dienstverlening	<i>Problematisch.</i> Raakt direct de burger. Belang van bereikbaarheid en vertrouwen in overheid. Nuancering: geen kanaal schrappen, wel effectiever inzetten.	Kijk naar doelmatige inzet van beschikbare middelen ter verbetering. Overweeg boete bij no-show voor meer zakelijkheid.
1.2.2 Anders organiseren stedenbanden	<i>Acceptabel.</i> Raakt weinig inwoners, geen kerntaak	Betrek Den Haag en ondernemers.

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
	gemeente. Wel kennisdeling behouden en samenwerking met maatschappelijke partners overwegen.	Herorganiseren in plaats van afschaffen.
1.2.3 Terugbrengen budget wijkwensen	<i>Opvattingen verdeeld.</i> Enerzijds onderbesteding en beperkte impact. Anderzijds wordt eigenaarschap gestimuleerd en kan. Afschaffing afstand tot overheid vergroten en participatie ondermijnen.	Kijk naar benutting en directe wederkerigheid. Alleen beperken, niet schrappen.
1.2.4 Terugbrengen regionaal-economische taken Regio Drechtsteden	<i>Opvattingen verdeeld.</i> Minder zichtbaar voor inwoners, maar Regio genereert ook inkomsten. Weerbaar bedrijfsleven vereist samenwerking.	Onderzoek bijdrage andere gemeenten. Houd subsidies voor regionale ontwikkeling vast. Kritisch kijken naar wanneer regionaal organiseren zinvol is.

1.2.1.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
1.2.3 Terugbrengen budget wijkwensen	<i>Problematisch.</i> Budget draagt bij aan betrokkenheid en eigenaarschap in wijken. Juist belangrijk in kwetsbare wijken. Het is een relatief klein bedrag, terwijl het wel direct effect heeft in een wijk.	Beperk maatregel tot wijken met minder aanvragen of meer draagkracht. Onderzoek alternatieve vormen van cofinanciering.
1.2.4 Terugbrengen regionaal-economische taken Regio Drechtsteden	<i>Problematisch.</i> Pleidooi voor méér regionale samenwerking vanwege schaalvoordelen.	Zorg dat samenwerking efficiënter en minder bureaucratisch wordt ingericht.

1.2.2 Programma 2: Levendig, leefbaar en veilig Dordrecht

Voor dit programma zijn tien mogelijke maatregelen opgenomen, die oplopen van ruim 1 miljoen euro in 2026 tot bijna 3 miljoen euro in 2029. De maatregelen raken onder andere aan cultuur, evenementen, toerisme, handhaving, en de binnenstad. In de gesprekken met de raad en de kenners zijn deze onderwerpen op verschillende manieren besproken. Er is onder meer aandacht voor de maatschappelijke waarde van culturele en educatieve voorzieningen en de economische impact van

toerisme. In onderstaande tabellen is per maatregel samengevat welke reflecties zijn gegeven en welke suggesties of alternatieven zijn aangedragen.

1.2.2.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
2.2.1 RTV Dordrecht naar streekomroep	<i>Breed draagvlak.</i> Beweging naar streekomroep vindt sowieso plaats. Kan kwaliteitsverbetering van lokale journalistiek opleveren.	Geen.
2.2.2 Stopzetten/verminderen subsidie Onderwijsmuseum	<i>Problematisch.</i> Stopzetten is definitief. Dat is onwenselijk. Museum heeft ook sociale functie in wijken. Vermindering subsidie alleen als alternatieve mogelijkheden zoals verhoging rijkssubsidie of commerciële exploitatie dat gat vullen.	Kijk naar hoe het wél kan. Onderzoek aanvullende financieringsbronnen waardoor vermindering gemeentelijke subsidie mogelijk wordt.
2.2.3 Kosten handhaving in afvalstoffenheffing	<i>Problematisch.</i> Rekening komt bij iedereen en dan lijden de goeden onder de kwaden. Plus verwachting dat invoer diftar extra handhaving vraagt = extra kosten. En dan is deze maatregel een lastenverzwaring.	Geen.
2.2.4 Groei toeristisch (riviercruise) bezoek	<i>Acceptabel met kanttekeningen.</i> Ondersteunt lokale economie. Twijfel bij realisme geschetste opbrengst. Voorkeur om toerisme te laten groeien als bron van inkomsten boven het schrappen van voorzieningen. Focus op aantrekken van kwaliteitsbezoek i.p.v. kwantiteit.	Er is behoefte aan betere onderbouwing, inclusief inzicht in investeringen.
2.2.5 Binnenstadbedrijf zelfvoorzienend	<i>Problematisch.</i> Schendt bestaande afspraken, schaadt vertrouwen. Binnenstadbedrijf kan dat niet meer leveren zoals beoogd, terwijl dat juist belangrijk is voor levendige binnenstad. Vraag of volledig	Onderzoek welke bijdrage mogelijk is zonder bestaanszekerheid te ondermijnen.

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
	zelfvoorzienend überhaupt mogelijk is.	
2.2.6 t/m 2.2.9 Evenementen en cultuursector (budgetten en subsidies)	<i>Problematisch.</i> Evenementen en culturele instellingen dragen sterk bij aan levendigheid, inclusie en economische spin-off. Raadsleden waarschuwen dat bezuinigingen hierop op lange termijn juist negatieve effecten kunnen hebben op aantrekkingskracht, horeca en werkgelegenheid. Er is zorg over het effect van het verdwijnen van kleine initiatieven en het ondermijnen van de cultuurnota. Tegelijkertijd wordt erkend dat bij pijnlijke keuzes ook deze budgetten niet buiten beschouwing kunnen blijven.	Ga in gesprek met organisatoren over het verminderen van afhankelijkheid van subsidies. Toets voorstellen op impact en samenhang, niet alleen op bezoekersaantallen. Onderzoek verzelfstandiging van het Dordrechts Museum.
2.2.10 Opkoopbescherming en inspecties huisvesting	<i>Verdeeld sentiment.</i> Positief: fiscale maatregelen maken opkopen al veel lastiger. Minder noodzaak voor lokale opkoopbescherming. Negatief: te vroeg om helpende maatregelen voor de woningmarkt te schrappen of niet meer op de handhaven.	Onderzoek eerst effect huidige regeling voor je besluit neemt.

1.2.2.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
2.2.2 Stopzetten/verminderen subsidie Onderwijsmuseum	<i>Problematisch.</i> Recent binnengehaald. Draagt bij aan vestigingsklimaat. Heeft economische spin-off. Risico op leegstand onderschat.	Geen.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
2.2.5 Binnenstadbedrijf zelfvoorzienend	<i>Problematisch.</i> Bij terugtrekking gemeente stoppen alle bijdragen. Bedreiging voor voortbestaan binnenstadbedrijf.	Geen.
2.2.6 t/m 2.2.9 Evenementen en cultuursector (budgetten en subsidies)	<i>Problematisch.</i> Kenners zien cultuur en evenementen als essentieel voor de stad. Bezuinigingen hierop raken niet alleen de sector zelf, maar hebben brede gevolgen voor de aantrekkelijkheid, sociale cohesie en kansengelijkheid. Er is zorg over stapeling van effecten doordat cultuur op meerdere manieren geraakt wordt (bijvoorbeeld via vastgoed, evenementen en subsidies). Ook werd kritisch benoemd dat over de effecten onvoldoende is gesproken met het veld. Deze maatregelen raken datgene wat juist in de etalage van de stad hoort. Ze hebben bredere maatschappelijke impact dan alleen op de sector zelf.	Wees terughoudend met bezuinigingen op cultuur en evenementen. Betrek het veld beter bij de uitwerking van maatregelen. Houd rekening met de preventieve en verbindende rol van cultuur in de stad en wijken.

1.2.3 Programma 3: Groen, duurzaam en ruimtelijk Dordrecht

Dit programma bevat negen mogelijke maatregelen, met een mogelijk ombuigingsbedrag dat oploopt van ruim 1,6 miljoen euro in 2026 tot 2,6 miljoen euro in 2029. De maatregelen gaan over heffingen, beheer van de openbare ruimte, en het verminderen of beëindigen van voorzieningen zoals speelvoorzieningen en de Sterrenwacht. In de gesprekken met de raad en de kenners zijn deze voorstellen besproken vanuit verschillende perspectieven, waaronder duurzaamheid, veiligheid, leefbaarheid en het belang van preventie. In onderstaande tabellen is per maatregel weergegeven welke overwegingen zijn ingebracht, welke bezwaren zijn geuit, en welke alternatieven of aanvullingen zijn voorgesteld.

1.2.3.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
3.2.1 Rioolheffing grootverbruik	<i>Breed draagvlak.</i> Principe 'de vervuiler betaalt'. Kan ruimte creëren in andere heffingen.	Geen.
3.2.2 Versoberen kwaliteit groenonderhoud	<i>Problematisch.</i> Groen is belangrijk voor biodiversiteit, klimaat en aantrekkelijkheid. Versobering kan leiden tot hogere toekomstige kosten. Er is steun om onderhoudsniveaus stadsbreed gelijk te trekken, maar zorgen over de exacte gevolgen blijven..	Trek onderhoudsniveau gelijk in alle wijken (bij voorkeur niveau B). Overweeg alternatieve vormen van groenbeheer, zoals bloemrijk grasland. Behoud bloembakken en voorkom overwoekering.
3.2.3 Speelvoorzieningen alleen in parken	<i>Problematisch.</i> Er is brede weerstand tegen bezuinigingen op speelvoorzieningen. Buitenspelen is essentieel voor kinderen. Er zijn zorgen over gezondheid, sociale effecten en het verdwijnen van rookvrije zones.	Cluster speelplekken waar er veel dicht bij elkaar liggen. Openstelling schoolpleinen overwegen.
3.2.4 Openbare verlichting versneld verleden	<i>Breed gedragen.</i> Goed voor duurzaamheid en kostenbesparing. Praktisch uitvoerbaar en zichtbaar voor inwoners.	Overweeg uitbreiding met dynamische of adaptieve verlichting voor extra besparing.
3.2.5 Hondenbelasting verhogen	<i>Meningen verdeeld.</i> Acceptabel, want de vervuiler betaalt, maar ook kritiek op handhaving en eerlijkheid van de maatregel.	Geen.
3.2.7 Sluiten Sterrenwacht	<i>Problematisch.</i> Unieke voorziening met educatieve waarde. Sluiting is onomkeerbaar en mogelijk kostbaar.	Laat draaien op vrijwilligers om kosten te drukken.

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
3.2.8 Afkoop onderhoud nieuwe openbare ruimte	<i>Voorzichtig acceptabel.</i> Raadsleden zien kansen in het idee, maar waarschuwen voor risico's op 'verrommeling' als afspraken niet scherp zijn. Er is onduidelijkheid over de exacte invulling van de maatregel.	Maak heldere en afdwingbare afspraken bij het afkopen van onderhoud.
3.2.9 Kwijtscheldingsbeleid van sociaal beleid naar tarieven	<i>Problematisch.</i> Er is zorg over lastenverhoging voor inwoners. De maatregel kan acceptabel zijn, maar moet worden beoordeeld in samenhang met andere belasting- en heffingsvoorstellen.	Bekijk lastenverzwaring integraal over alle programma's heen.

1.2.3.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
3.2.1 Rioolheffing grootverbruik	<i>Acceptabel.</i> Gebaseerd op het principe dat als je meer gebruikt je ook meer moet betalen. Verwacht wordt dat er maatschappelijk draagvlak voor is. Daarnaast kan dit bijdragen aan de klimaatopgave.	Geen.
3.2.2 Versoberen kwaliteit groenonderhoud	<i>Problematisch.</i> Groen wordt gewaardeerd vanwege de bijdrage aan welzijn, stressvermindering en leefkwaliteit. Er is weinig steun voor versobering van het groenonderhoud.	Onderzoek samenwerking met marktpartijen en wijken. Zet breder gemeentelijk budget in voor groen, bijvoorbeeld uit verkeersbudgetten.
3.2.3 Speelvoorzieningen alleen in parken	<i>Problematisch.</i> Speelvoorzieningen dichtbij huis zijn belangrijk voor ontmoeting, gezondheid en kansengelijkheid. Verplaatsing	Investeer juist in ontmoetingsplekken in de wijk, bijvoorbeeld door extra bankjes en bomen.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
	naar parken verlaagt de toegankelijkheid en kan ontmoedigen. Er zijn zorgen over veiligheid als speelplekken worden afgezet zonder onderhoud.	
3.2.4 Openbare verlichting verleden	<i>Acceptabel.</i> Wordt als zinvolle en logische maatregel gezien. Duurzaam en energiebesparend.	Geen.
3.2.5 Hondenbelasting verhogen	<i>Acceptabel.</i> Benoemd als efficiënte maatregel, maar levert weinig op. Bezorgdheid over sociale effecten voor mensen met een laag inkomen.	Geen.
3.2.7. Sluiten Sterrenwacht	<i>Problematisch.</i> Je krijgt Sterrenwacht nooit meer terug als je het sluit. De Sterrenwacht heeft een educatief belang en er zijn veel vrijwilligers actief.	Geen.
3.2.9 Kwijtscheldingsbeleid van sociaal beleid naar tarieven	<i>Mening is verdeeld.</i> Sommigen vinden het acceptabel vanuit principe 'brede schouders', anderen maken zich zorgen over stapeling van lasten en zorgen dat kwijtschelding een jaarlijkse afweging wordt.	Geen.

1.2.4 Programma 4: Gezond, sociaal en zorgzaam Dordrecht

Binnen dit programma zijn 31 mogelijke maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen hebben samen een aanzienlijk financieel effect, oplopend van ruim 4,4 miljoen euro in 2026 tot ruim 11,5 miljoen euro in 2029. Ze raken aan uiteenlopende onderdelen van het sociaal domein, zoals jeugdhulp, participatie, beschermd wonen, vervoer en sport.

Veel raadsleden maken zich zorgen over het stapelen van maatregelen die kwetsbare groepen treffen. Voorstellen op het gebied van armoede, schulden en jeugd (zoals 4.2.5 en 4.2.19) werden vaak als minst acceptabel bestempeld. Ook maatregelen zonder duidelijke inhoudelijke onderbouwing, zoals kaasschaafmaatregelen, werden bekritiseerd.

In de tabellen hieronder is per maatregel weergegeven welke reflecties zijn ingebracht en welke alternatieve benaderingen of kanttekeningen zijn meegegeven.

1.2.4.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
4.2.1 Meer participatieplekken	<i>Acceptabel.</i> Mits toegankelijkheid geborgd is.	Geen.
4.2.2 Wijkgericht aanbesteden van Wmo en Jeugdhulp	<i>Acceptabel</i> , mits kwaliteit gewaarborgd is en keuzevrijheid voor inwoners behouden blijft.	Stel een helder kwaliteitskader en normenkader op. Zorg voor keuzevrijheid bij toewijzing van zorg.
4.2.3 Uitbreiden capaciteit Essenhof om inkomsten te verhogen	<i>Acceptabel.</i> Kan onderbouwd worden met sterfteprognoses. Aandachtspunt is het schappelijk houden van tarieven.	Breid uit met islamitische en natuurbegraafplaatsen.
4.2.5 Armoede en minimabeleid	Er is behoefte aan inzicht in effecten.	Onderzoek de effectiviteit van onderdelen boven het wettelijk verplichte niveau.
4.2.6 Was-service	<i>Acceptabel</i> , mits kwaliteit behouden blijft.	Geen.
4.2.8 Subsidies sociaal domein herijken	<i>Problematisch.</i> Wordt gezien als kaasschaaf.	Bezuinig liever op grote projecten.
4.2.9 Woningaanpassingen terugbrengen en 4.2.31 Urgentieregeling aangepaste woningen beter coördineren	<i>Acceptabel</i> , indien in samenhang bezien. Combinatie kan effectief zijn en leed bij inwoners voorkomen.	Integreer maatregelen.
4.2.13 Subsidies zwembadverhuur	<i>Problematisch.</i> Waarom alleen deze verenigingen? Tarieven omhoog = hogere kosten inwoners.	Geen.
4.2.14 Topsportevenementen	<i>Acceptabel.</i> Minder belangrijk dan breedtesport. Lage maatschappelijke meerwaarde.	Geld moet komen van de bedrijven en organisaties zélf. Kunnen reserves Agenda 2030 worden ingezet?
4.2.17 No shows jeugdhulp en Wmo	<i>Acceptabel</i> , mits 'Early warning'-systeem wordt ingebouwd.	Waarschuwingssysteem zoals tandarts. Onderzoek achterliggende oorzaken.
4.2.19 Minder aanbod Jeugdhulp	<i>Problematisch.</i> Versobering leidt tot hogere kosten op	Geen.

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
	termijn en raakt kwetsbare jongeren.	
4.2.21 Algemene voorziening huishoudelijke ondersteuning	<i>Acceptabel</i> , mits het gaat over stimuleren van eigen verantwoordelijkheid.	Geen.
4.2.22 Algemene voorziening scootmobielen & deelscootmobiel	<i>Acceptabel</i> , maar let op randvoorwaarde: toegankelijkheid. Scootmobiel niet inzetten als vervanger voor loophulpmiddel.	Geen.
4.2.26 Drechthopper: bundelen ritten en reserveringstijd	<i>Acceptabel</i> , mits werkbaar voor ouderen/mensen met beperking qua onderhouden van sociale contacten en meedoen. Transparantie over wat er gaat gebeuren en wat wel kan is belangrijk.	Overweeg OV-maatjes als aanvulling. Wees duidelijk over wat wel/niet kan.

1.2.4.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
4.2.1 Meer participatieplekken	<i>Acceptabel</i> , mits goed doordacht qua loon, productiviteit en belastbaarheid doelgroep.	Geen.
4.2.2 Wijkgericht aanbesteden Wmo en Jeugdhulp	Besparing wordt betwijfeld. Geen bezuiniging zonder regionale samenwerking.	Geen.
4.2.3 Uitbreiden capaciteit Essenhof	<i>Acceptabel</i> . Deelnemers zien het als een logische maatregel gezien de groei van het aantal inwoners en sterfgevallen.	Geen.
4.2.4 Tarieven sportaccommodaties verhogen	<i>Kritisch ontvangen</i> . Zorg dat sporten betaalbaar blijft voor mensen met een kleine beurs. Tariefverhogingen	Onderzoek mogelijkheden voor tariefdifferentiatie. Let op uitvoerbaarheid voor verenigingen en zwembaden.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
	kunnen kansenongelijkheid vergroten.	
4.2.5 Armoedebeleid en minimabeleid	<i>Problematisch.</i> Armoedebeleid wordt gezien als preventieve investering. Tegelijkertijd wordt kritisch gekeken naar de effectiviteit van middelen, zoals het geldpraatje. Vragen over korte vs. lange termijnwerking.	Betrek inwoners bij het beleid. Overweeg om communicatiekosten te verlagen. Verbeter de interne samenwerking tussen fysiek en sociaal domein om gericht te werken voor de doelgroep.
4.2.7, 4.2.25, 4.2.26 – Drechthopper en collectief vraagafhankelijk vervoer	De drie maatregelen rond doelgroepenvervoer worden gezamenlijk besproken. <i>Kritisch ontvangen</i> vanwege risico op grotere kansenongelijkheid en verlies aan toegankelijkheid. Twijfels over haalbaarheid 4.2.7.	Slimmer plannen wordt als kansrijk gezien en zou ook in andere domeinen kunnen worden toegepast.
4.2.8 Subsidies sociaal domein herijken	<i>Problematisch.</i> Wordt gezien als kaasschaafmethode; inhoudelijke afweging ontbreekt. Bezuinig niet op kleine initiatieven met grote impact.	Kijk jaarlijks naar inhoud en effectiviteit per subsidie en stop subsidie als het doel niet wordt bereikt. Overweeg meerjarige afspraken als subsidie blijkt te werken. Beleg nieuwe taken bij bestaande partners om kosten te besparen.
4.2.10 Verminderen communicatie sociaal domein	<i>Mening is verdeeld.</i> Taak van de Rijksoverheid vs. juist lokaal communiceren, maar wel de juiste doelgroep bereiken en landelijke campagnes niet dubbel uitvoeren.	Kies communicatiekanalen die beter werken voor de doelgroep.
4.2.11 Ombuigingskansen Dienst Gezondheid en Jeugd (DG&J)	<i>Acceptabel,</i> mits verantwoordelijkheden voor genoemde taken gedeeld worden met andere partijen zoals scholen.	Zorg dat samenwerking de effecten van bezuinigingen kan opvangen.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
4.2.13 Subsidies zwembadverhuur	<i>Problematisch.</i> Zorgen over doorrekening in tarieven, met name bij zwemles. Maatregel vergroot risico op kansenongelijkheid.	Overweeg tariefdifferentiatie, mits uitvoerbaar voor zwembaden en sportverenigingen.
4.2.14 (Top)sportevenementen	<i>Acceptabel.</i> Topsport kan mogelijk kostendekkend worden gemaakt, maar breedtesport is kwetsbaarder en raakt direct aan kansengelijkheid en gezondheid van kinderen.	Overweeg alternatieve financiering voor topsport. Bescherm juist breedtesport tegen bezuinigingen.
4.2.15 Minder inzetten op promotie sport	<i>Problematisch.</i> Sport draagt bij aan gezondheid, sociale cohesie, en het voorkomen van eenzaamheid. Het beperken van promotie kan de kansenongelijkheid vergroten.	Geen.
4.2.17 No shows jeugdhulp en Wmo	<i>Problematisch.</i> Voor jeugdhulp wordt de maatregel als onmenselijk en averechts ervaren (en leidt bovendien niet tot gedragsverandering). Voor toepassing op Wmo is er meer ruimte, want andere doelgroep.	Overweeg waarschuwingssysteem voor Wmo. Pas maatregel aan per doelgroep.
4.2.18 Jeugdhulpvervoer (extra kosten voorkomen)	<i>Problematisch.</i> Als de aanvraag er ligt, is alles geprobeerd en dan lukt het niet zonder hulp.	Geen.
4.2.19 Minder aanbod jeugdhulp	<i>Verdeeld beeld.</i> Sommigen zien kansen om eerlijker te verdelen en middelen gericht in te zetten op diegenen die het het meest nodig hebben. Tegelijkertijd zorgen over effecten op kwetsbare kinderen.	Perk grote hoeveelheid opties in. Ga scherper om met contracteren van aanbieders met winstoogmerk.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
4.2.22 Beschikkingsvrije dagbesteding	<i>Acceptabel.</i> De maatregel wordt als kansrijk gezien vanwege mogelijke efficiëntie. Minder keuzevrijheid kan de levering verbeteren.	Stuur op leveringszekerheid in plaats van keuzeruimte. Zorg voor een volledige tegemoetkoming voor minima en bied ook ondersteuning voor de middengroep. Overweeg inzet van wijkbudgetten.
4.2.24 Lichte algemene begeleiding naar algemene voorziening	Positief in intentie, maar twijfel over realiteitsgehalte.	Geen.
4.2.27 Beschermd wonen - Realistischer begroten maatwerkvoorzieningen	<i>Acceptabel</i> , mits het aantal plekken gelijk blijft. Efficiëntere organisatie wordt als positief gezien.	Geen.
4.2.29 Beschermd wonen – overhead doorbelasten aan regiogemeenten	<i>Acceptabel.</i> Wordt genoemd als een goed idee. Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat het effect tijdelijk is vanwege een landelijke wijziging in 2027.	Geen.
4.2.30 Bouwverordening aanpassen aan de doelgroep	<i>Acceptabel, maar in andere vorm.</i> Maatregel wordt niet als slecht idee gezien, maar moet veel gericht worden toegepast. In de huidige vorm voelt het als 'schieten met hagel'.	Voer de maatregel alleen gericht uit bij specifieke doelgroepen waarvoor het effect heeft.

1.2.5 Programma 5: Lerend en ondernemend Dordrecht

Dit programma bevat vijf mogelijke maatregelen met een structureel ombuigingsbedrag van 650 duizend euro vanaf 2027. De maatregelen richten zich onder meer op de bijdrage aan Stichting DEAL voor economische acquisitie en promotie, het ondernemersfonds en bibliotheken. In de gesprekken met raadsleden en kenners kwamen onder andere zorgen naar voren over de maatschappelijke impact van het mogelijk sluiten van bibliotheeklocaties. Tegelijkertijd werden kansen benoemd om voorzieningen toekomstbestendiger in te richten. In onderstaande tabellen is per maatregel weergegeven hoe deelnemers reflecteerden op de voorgestelde richting en welke suggesties of alternatieven zijn meegegeven.

1.2.5.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
5.2.1 Inwonersbijdrage Dienst Gezondheid en Jeugd afschaffen	<i>Acceptabel</i> , mits beleid op voortijdig schoolverlaten door kan gaan. Signaal aan Rijk dat extra taken niet zonder middelen kunnen.	Inzet op voorkomen schoolverlaten.
5.2.2 Ondernemersfonds	<i>Onvoldoende helder</i> : indruk bij aantal deelnemers dat een korting op het fonds plaatsvindt. Versterkende rol overheid voor ondernemers wordt belangrijk gevonden.	Geen.
5.2.3 Veilen schaarse vergunningen	<i>Problematisch</i> . Het voorstel roept veel vragen op. Welke vergunningen? Is hoogste bieder de juiste partij? In de huidige, onduidelijke vorm een ongewenste maatregel.	Geen.
5.2.4. Economie – bijdrage Stichting DEAL	<i>Acceptabel</i> . De wensen voor promotie zijn anders dan vroeger. Zorgelijk als de werkzaamheden helemaal stoppen.	Geen.
5.2.5 Bibliotheek: sluiting van 1 of meerdere locaties	<i>Gedeeld kritisch beeld</i> : Bibliotheek vervult cruciale functie voor ontmoeting, educatie, laaggeletterdheid. Sluiting is onomkeerbaar.	Zien de bibliotheken geen bezuinigingsmogelijkheden op onderdelen? Levert de integratie in Dordthuis geen besparingen op?

1.2.5.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
5.2.1 Inwonersbijdrage DG&J afschaffen	<i>Acceptabel</i> , mits kritisch gekeken wordt naar wat echt nodig is. Verschil tussen beleid en uitvoering belangrijk om mee te nemen.	Kijk of bepaalde taken geschrapt kunnen worden.

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
5.2.2 Ondernemersfonds	<i>Problematisch.</i> Vragen bij doel en effectiviteit van maatregel. Onduidelijkheid over waar winst zit. Er zijn zorgen dat ondernemers afhaken.	Gemeente kan perceptiekosten rekenen.
5.2.5 Bibliotheek: sluiting van 1 of meerdere locaties	<i>Problematisch.</i> De bibliotheek is een belangrijke laagdrempelige plek voor ontmoeting, hulp en educatie dus geen locatie sluiten. Belang van Zorgwet bibliotheken 2027 wordt genoemd: aantal vestigingen moet dan mogelijk weer omhoog als je er nu één sluit.	Maak slimme vastgoedcombinaties. Behoud functies, zelfs bij kleinere fysieke aanwezigheid.

1.2.6 Programma 6: Bouwend en bereikbaar Dordrecht

Dit programma bevat zeven mogelijke maatregelen, met een oplopend financieel effect van ruim 1,1 miljoen euro in 2026 tot ruim 1,5 miljoen euro in 2029. De maatregelen hebben betrekking op onder andere ruimtelijke ordening en erfgoed. In de gesprekken met raad en kenners werden onder meer zorgen geuit over de praktische uitvoerbaarheid van het splitsen van woningen en de gevolgen van versoering van erfgoedbeleid. In de onderstaande tabellen is per maatregel weergegeven hoe hierop is gereageerd en welke aanvullingen of alternatieven zijn besproken.

1.2.6.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
6.2.1 Laadpalen geven energie	<i>Acceptabel.</i> Breed draagvlak. Sluit aan bij duurzaamheidsambities. Combinatie van inkomsten en gedragssturing op parkeren.	Let op voorkomen van laadpaalklevers. Overweeg dynamisch tariefbeleid.
6.2.2 Leges tijdelijke verkeersmaatregelen	<i>Wisselend ontvangen.</i> Sommigen vinden het acceptabel omdat het eerder is ingevoerd. Anderen maken zich zorgen over regeldruk en hogere kosten voor sport- en buurtinitiatieven.	Hanteer vrijstellingen voor niet-commerciële initiatieven. Communiceer helder over criteria en afwegingen.

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
6.2.3 Advisering erfgoed / 6.2.4 Subsidie monumenten minimaliseren	<i>Problematisch.</i> Erfgoed is identiteit en beeld van de stad. Laag bedrag weegt niet op tegen maatschappelijk belang. I.p.v. stoppen met adviseren, moeten we kijken naar doorbelasting naar de gebruiker.	Onderzoek doorbelasting naar gebruikers. Wees terughoudend met schrappen en kijk naar alternatieven zoals een revolverend fonds.
6.2.5 Bijdragen ontwikkelaars	<i>Acceptabel met kanttekeningen.</i> Efficiënt doorbelasten klinkt logisch, maar risico's op woningprijzen en leefbaarheid. Belangrijk om ook bij vertraging dit in rekening te kunnen brengen.	Voorkom dat dit nieuwbouw onbetaalbaar maakt. Pas maatwerk toe op basis van locatie en project.
6.2.6 Bestaande woningen splitsen	<i>Acceptabel</i> in binnenstad; grondgebonden eengezinswoningen in woonwijken niet acceptabel vanwege o.a. leefbaarheid en parkeerdruk.	Pas splitsen toe met duidelijke criteria. Zorg voor goede handhaving en maatwerkbeleid.
6.2.7 Ombuiging Gemeenschappelijke Regeling OZHZ	Vragen over haalbaarheid. Besparing moet in samenwerking met andere gemeenten en de OZHZ.	Bespreek haalbaarheid met OZHZ. Zet in op gezamenlijke optimalisatie i.p.v. bezuiniging unilateraal.

1.2.6.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
6.2.1 Laadpalen geven energie	<i>Acceptabel.</i> Weinig maatschappelijke effecten.	Geen.

1.2.7 Programma 7: Financiën en overhead

Dit programma bevat zes mogelijke maatregelen, met een oplopend financieel effect van 200 duizend euro in 2026 tot ruim 1,3 miljoen euro in 2028. De maatregelen richten zich onder andere op het gebruik en de exploitatie van vastgoed en het sluiten van zwembad De Dubbel. In de gesprekken met de raad en de kenners werd kritisch gereflecteerd op de haalbaarheid en impact van deze maatregelen. Zo werd onder meer aandacht gevraagd voor de maatschappelijke functie van

vastgoed. In onderstaande tabellen is per maatregel samengevat hoe hierop is gereageerd, inclusief aangedragen aandachtspunten en alternatieven.

1.2.7.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
7.2.2 Anders exploiteren toren Grote Kerk	<i>Acceptabel met kanttekening.</i> Titel past niet bij inhoud. Als het betekent dat een andere partij het exploiteert: oké mits de maatschappelijke functie behouden blijft.	Laat geen commerciële invulling toe die afbreuk doet aan betekenis. Geen afseilen of vergelijkbare activiteiten.
7.2.3 Woonwagenlocaties	<i>Acceptabel</i> , mits bewoners er geen last van ondervinden. Respecteer bestaande afspraken.	Behandel dit als onderdeel van efficiënt vastgoedbeheer.
7.2.4 Kostendekkendheid vastgoed	<i>Twijfel.</i> Effecten op gesubsidieerde huurders en risico op leegstand moeten beter inzichtelijk zijn (voorkom stapeling). Let op dat geen indirecte subsidie wordt gegeven. Anderzijds: kijk uit dat een dergelijk maatregel geen verlies aan instellingen veroorzaakt.	Overweeg geleidelijke invoering. Maak onderscheid tussen commerciële en maatschappelijke huurders.
7.2.5 Sluiten gemeentelijk zwembad	<i>Problematisch.</i> Zwemveiligheid is essentieel. Sluiting betekent kapitaalvernietiging en raakt maatschappelijke functie.	Zoek alternatieve exploitant. Kijk naar gedeeltelijke kostenbesparing of andere financiering.

1.2.7.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
7.2.1 Beheer en gebruik vastgoed	<i>Acceptabel.</i> Er is wildgroei en inefficiëntie. Concentratie van functies per wijk kan voordelen bieden.	Breng sociale functies samen onder één dak in wijken (zoals ontmoetingsplekken, hulpverlening).
7.2.3 Woonwagenlocaties		Kijk of je de exploitatie kostendekkend kan maken,

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
		i.p.v. de rekening door te schuiven.
7.2.6 Stadsherstelfonds	<i>Acceptabel.</i> Door het fonds worden kosten van onderhoud aan maatschappelijk vastgoed gespreid. Gemeente behoudt invloed en vastgoed blijft in bezit.	Geen.

1.2.8 Programmaoverstijgende maatregelen

Naast de maatregelen binnen de zeven begrotingsprogramma's zijn ook een aantal programma-overstijgende maatregelen voorgesteld. Deze richten zich onder andere op de gemeentelijke organisatie, het personeel en extra inkomsten. Gezamenlijk vertegenwoordigen ze een aanzienlijk deel van het ombuigingsbedrag, oplopend van 1,76 miljoen euro in 2026 tot bijna 4 miljoen euro in 2029. In de onderstaande tabel zijn de reflecties op deze maatregelen gebundeld weergegeven.

1.2.8.1 Bijeenkomst raad

Maatregel	Reflecties van raadsleden op de maatregel	Alternatieven of aanvullende suggesties van raadsleden
0.2.5 Personeelskosten onder programma's en taken	<i>Twijfel.</i> Inzichtelijkheid belangrijk, maar onduidelijk wat dit oplevert. Zorg dat dit geen schijntransparantie is.	Zorg voor meer transparantie per taak of programma. Houd samenhang in begroting in het oog.
0.2.6 Actief inzetten op lobby en subsidies	<i>Kansrijk,</i> mits het structureel effect heeft. Gericht inzetten op binnenhalen van middelen past bij deze tijd.	Koppel aan specifieke beleidsdoelen en maak dit meetbaar in begroting.

1.2.8.2 Bijeenkomst kenners

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
0.2.1 Organisatie	<i>Acceptabel.</i> Brede steun voor efficiënter organiseren. Minder beleid vooraf maken, meer vanuit de wijk werken. Minder verkokerd werken.	Beleid omdraaien: start in de wijken, dan pas beleid. Integraal werken i.p.v. smalle opdrachten. Kijk kritisch naar taken gemeente: wat hoort

Maatregel	Opmerkingen van kenners over (on)acceptatie	Alternatieven en aanvullingen van kenners
	Kritiek op te veel ambtelijke inzet en bureaucratie.	echt bij de gemeente, wat niet?
0.2.5 Personeelskosten onder programma's en taken	<i>Acceptabel.</i> Je kan hier via prioritering op efficiency sturen.	Geen.
0.2.7 Niet toepassen gemeentelijke indexering voor subsidies in het jaar 2026	<i>Verdeeld.</i> Prettig dat kleine organisaties worden ontzien. Echter is de indexering nodig om prijsstijgingen op te kunnen vangen	Kijk inhoudelijk naar het werk van de organisatie en bepaal op inhoudelijke basis of een organisatie (minder/geen) subsidie kan krijgen

1.2.9 Suggesties aanvullende maatregelen

Naast de reflecties op afzonderlijke maatregelen, zijn tijdens de sessies met de raad en de kenners ook suggesties gedaan voor andere mogelijke bezuinigingen of manieren om inkomsten te verhogen. In onderstaande tabel zijn alleen concrete voorstellen opgenomen die voldoende specifiek waren om als alternatieve maatregel te beschouwen.

Voorstel	Toelichting
Afschaffen niet-zakelijke maaltijden college	Beperkt symbolisch voorstel om bestuurlijke uitgaven te verlagen.
Geen kerstpakketten raad en commissies	Voorstel om bescheiden te bezuinigen op secundaire uitgaven voor politieke ambtsdragers.
Vlekkenplan Dordthuis aanpassen t.b.v. stookkosten	Versoberingsmaatregel door energiebesparing op rustige dagen.
Een wethouder minder	Kan structureel kosten besparen op bestuurlijke organisatie.
Agenda Dordt 2030: Incidenteel geld, maar toch kritische blik op werpen, met name Stadspark XXL.	De gedachte is dat ook incidentele uitgaven heroverwogen kunnen worden bij financiële krapte.
Inrichting Dordthuis 'onsje minder'	Bezuiniging op uitstraling en faciliteiten van het gemeentehuis.
Duurzaamheidssubsidies heroverwegen als bezuinigingsoptie.	Deze regelingen zijn nu niet meegenomen, terwijl er wel substantiële middelen in omgaan.
Zonneparken: gemeente kan mee-investeren	Levert rendement en draagt bij aan energietransitie.
Duurzaamheidscentrum Weizigt schrappen (m.u.v. kinderboerderij)	Selectief schrappen van onderdelen met behoud van kernfunctie.

Voorstel	Toelichting
Onderhoudsniveau ook bij andere kapitaalgoederen versoberen	Breder toepassen van maatregel zoals bij groenonderhoud.
Beter begroten en inkoop bundelen om schaalvoordelen te behalen.	Stel realistischere budgetten op en bundel inkoopstromen om efficiënter in te kopen en kosten te verlagen.
Vervoer kwetsbare groepen: combineer 4.2.7, 4.2.25 en 4.2.26.	Zorg voor behoud van vervoer voor wie dit echt nodig heeft. Liever de wijkhopper schrappen dan de Drechthopper. Onderzoek inzet van OV-maatjes zoals in andere gemeenten.
Wmo: vaker WLZ-middelen inzetten in plaats van Wmo-budget.	WLZ wordt betaald door het Rijk en kan gemeentelijke kosten besparen. Wel is inzet nodig om inwoners te helpen bij het aanvragen.
Versterken van wijkgericht werken / meer budget voor wijkwensen met ruimte voor inwoners	Geen directe bezuinigingsoptie, maar wel een alternatieve benadering: investeren in de wijk om op termijn maatschappelijke kosten te beperken.
Ondernemersfonds: breng perceptiekosten in rekening.	De gemeente kan kosten voor de uitvoering of inning van het fonds verhalen op de ondernemers, via zogeheten perceptiekosten.
Geen kortlopende onderhoudscontracten; kies voor lange termijn	Langdurige contracten zijn goedkoper dan steeds opnieuw aanbesteden.
Gebiedsontwikkelingen versnellen	Snellere doorloop levert eerder opbrengsten en bespaart plankosten.
Van 2040 naar 2050 voor klimaatdoel	Aansluiten bij landelijke lijn, ook opgenomen in tabellen.
Ambtelijke inzet verbreden: redeneer vanuit maatschappelijk doel.	Stimuleer integraal werken door ambtenaren minder op één thema te zetten en meer vanuit brede maatschappelijke opgaven te laten werken.
Maak de investeringsplanning realistischer.	Begroet krediet realistischer om tegenvallers te voorkomen en kapitaallasten te verlagen.
Licht je leningportefeuille door voor rentevoordeel	Financiële optimalisatie van bestaande leningen.
Leen Eneco-gelden tijdelijk uit voor renteopbrengst	Actief inzetten van beschikbare middelen.
Afstoten van vastgoed	Verkoop of herontwikkeling van vastgoed om kosten en onderhoud te verminderen.
Stoppen met Onderzoekscentrum Drechtsteden	Voorstel om ondersteuning extern of alleen waar nodig in te kopen.
Voorstel om subsidieverantwoordingen meer op vertrouwen te baseren (minder dubbelcheck)	Kan leiden tot minder administratieve lasten en besparing op toezichtskosten.
Groenonderhoud: overal naar onderhoudsniveau B.	Verlaag het onderhoudsniveau in centrum en Hoven naar B, zodat dit gelijk is aan de rest van de stad.

Voorstel	Toelichting
Rekenkamer kleiner	Beperking op controle-instrument; levert beperkte besparing op.
iPads en IT-ondersteuning raadsleden schrappen of versoberen	Bezuiniging op digitale ondersteuning; discussie over noodzakelijkheid gezien vergoeding.
Minder adviesbureaus, meer inzet kennis uit de stad	Minder externe inhuur en meer benutten lokale kennis.
Groenblauwprogramma versoberen	Niet opgenomen in inventarisatie, maar mogelijk kansrijk.
Subsidies inkomensafhankelijk maken.	Voorstel om subsidiehoogte te laten afhangen van inkomen, zodat draagkrachtige inwoners minder ontvangen dan mensen met een laag inkomen.
Reserves Agenda 2030 inzetten (bijv. voor topsport)	Inzetten van bestaande middelen in plaats van schrappen.
Procesoptimalisatie onderhoud maatwerkvoorzieningen	Verlagen van kosten door efficiëntere uitvoering binnen de GR Sociaal.
Herindicaties chronisch zieken verminderen	Kan administratieve lasten en stress bij burgers verminderen én kosten besparen.
STOMP tijdelijk parkeren voor nieuwe ontwikkelingen	Tijdelijke pauze op fietsgerichte inrichting bij nieuwe bouwprojecten.
Meer hotels bouwen	Meer overnachtingen levert toeristenbelasting op en versterkt de economie.

1.3 Opbrengst uit de ingezonden bijdragen uit de stad

Naast de consultatiebijeenkomsten met raadsleden en kenners heeft de gemeente ook bijdragen ontvangen van inwoners, maatschappelijke organisaties en instellingen uit de stad. Deze brieven bevatten zorgen, suggesties, alternatieven en persoonlijke ervaringen met betrekking tot de mogelijke bezuinigingsmaatregelen.

Onder deze inzendingen bevond zich ook een brief die 91 keer afzonderlijk is verstuurd door verschillende inwoners. Hoewel de inhoud van deze brieven identiek is, is ervoor gekozen de inhoud één keer mee te nemen in de thematische analyse, en het hoge aantal inzenders apart te benoemen als indicatie van maatschappelijk draagvlak voor de boodschap.

Daarnaast is een petitie tegen de mogelijke sluiting van zwembad De Dubbel ingediend, die ruim 6000 keer is ondertekend. De petitie bevat geen inhoudelijke argumentatie, maar wordt hier wel benoemd als signaal van brede publieke betrokkenheid bij een specifieke mogelijke maatregel.

1.3.1 Thema's uit de ingezonden bijdragen

De thema's die in deze paragraaf worden besproken zijn gebaseerd op de inhoud van alle ontvangen brieven, met uitzondering van de petitie.

1.3.1.1 *Maatschappelijke impact van bezuinigingen raakt de kern van sociale voorzieningen*

- Sportvoorzieningen worden gezien als essentieel voor gezondheid, ontmoeting en ontwikkeling van kinderen en jongeren.

- Culturele instellingen, musea en bibliotheken worden gewaardeerd als laagdrempelige plekken voor educatie, reflectie en gezamenlijk zinn.
- Bezuinigingen op deze voorzieningen worden ervaren als verlies van publieke basisstructuur en sociale samenhang.
- Het doelgroepenvervoer wordt benoemd als een levenslijn voor mensen met een beperking of lage mobiliteit; het afbouwen hiervan leidt tot isolatie en verlies van autonomie.

1.3.1.2 Onevenwichtige verdeling van bezuinigingslasten en korte termijn denken

- Er is zorg dat maatschappelijke sectoren zwaarder worden getroffen dan andere delen van de begroting, zoals interne gemeentelijke uitgaven.
- Verschillende briefschrijvers waarschuwen voor “schijnbesparingen”: Sport, educatie en sociale voorzieningen leveren op lange termijn meer op dan ze kosten. Bezuinigingen in deze sectoren zorgen ervoor dat andere kosten – zoals in de zorg en het sociale domein – juist toenemen.
- Kleine organisaties en kwetsbare doelgroepen lijken relatief meer geraakt te worden, wat als oneerlijk wordt ervaren.

1.3.1.3 Gebrek aan participatie en zorgvuldige besluitvorming

- Veel brieven benoemen dat betrokkenen zich pas laat of onvoldoende gehoord voelen in het proces.
- Er is behoefte aan transparantie over de criteria voor keuzes en de inhoudelijke afwegingen.
- Tegelijkertijd is er bereidheid tot samenwerking en meedenken over alternatieven, mits daar serieus ruimte voor wordt geboden.

1.3.1.4 Economische gevolgen worden onderschat

- De economische waarde van cultuur, toerisme, evenementen en sport wordt volgens briefschrijvers niet voldoende meegewogen.
- Er wordt gewezen op indirecte opbrengsten (zoals bestedingen van bezoekers) en het risico op leegstand of verlies van vastgoedwaarde.
- Ook verlies van werkgelegenheid, vrijwilligersinzet en sociale netwerken wordt als economisch relevant aangemerkt.

1.3.1.5 Lange termijn impact wordt onvoldoende meegenomen

- Er klinkt brede zorg over wat bezuinigingen betekenen voor de toekomst van Dordtse kinderen, jongeren en andere groepen in een kwetsbare positie.
- Het stopzetten van werkende programma’s en netwerken wordt gezien als het afbreken van iets wat jaren heeft gekost om op te bouwen.
- Verschillende briefschrijvers roepen op om niet alleen naar de begroting van morgen te kijken, maar naar de samenleving van overmorgen.

1.3.2 Opbrengst uit de ingezonden bijdragen per programma

Programma	Signalering uit brieven	Suggesties / Alternatieven
Programma 1 – Bestuurlijk en ondersteunend Dordrecht	In de ingezonden brieven is dit programma niet expliciet benoemd. Wel komt in enkele brieven kritiek naar voren op de transparantie en communicatie vanuit de gemeente, wat indirect raakt aan bestuurlijke verantwoordelijkheden.	
Programma 2 – Levendig, leefbaar en veilig Dordrecht	Verschillende brieven maken zich zorgen over het verlies van culturele voorzieningen en de dreiging van verschraling van het stadsleven. Ook wordt gewaarschuwd voor leegstand bij gemeentelijk vastgoed a.g.v. stoppen van subsidie. Brieven over het doelgroepenvervoer wijzen op het belang van toegankelijkheid en sociale mobiliteit.	• Herzie de verdeling binnen de totale subsidieregeling in plaats van enkel op evenementen te korten. • Stimuleer externe financiering in plaats van strakke subsidiekortingen. • Voer een frictiekostenanalyse uit bij het stopzetten van subsidies. • Wacht met besluitvorming over sporttarieven tot het tarievenonderzoek is afgerond. • Vertraag het bezuinigingstempo om schade te beperken en alternatieve dekking te verkennen.
Programma 3 – Groen, duurzaam en ruimtelijk Dordrecht	In één van de brieven wordt gewaarschuwd voor het verlies van een unieke educatieve en sociale voorziening in een gemeentelijk pand. Er is zorg over het opheffen van laagdrempelige plekken voor ontmoeting en leren voor kinderen en jongeren.	
Programma 4 – Gezond, sociaal en zorgzaam Dordrecht	De brieven over het doelgroepenvervoer laten zien hoe essentieel dit vervoer is voor deelname aan	• Zoek sponsoring bij lokale bedrijven voor het behoud van doelgroepenvervoer. • Onderzoek tariefverhoging

Programma	Signalering uit brieven	Suggesties / Alternatieven
	de samenleving. Er wordt gewezen op risico's van isolatie, verminderde toegang tot zorg en verslechtering van gezondheid. Ook klinkt een pleidooi voor het behouden van voorzieningen voor kwetsbare groepen en het voorkomen van stapeling van negatieve effecten.	als alternatief voor afbouw van vervoer. • Organiseer fondsenwervende evenementen voor behoud van mobiliteitsvoorzieningen. • Zet marketing in om zichtbaarheid en draagvlak voor voorzieningen te vergroten. • Behoud vervoer voor kwetsbare groepen vanwege hun participatie en gezondheid.
Programma 5 – Lerend en ondernemend Dordrecht	Er wordt gewezen op het belang van cultuur en erfgoed voor educatie en kennisontwikkeling. Musea en bibliotheken worden genoemd als plekken voor laagdrempelig leren, ontmoeting en burgerschapsvorming. Er is zorg over afbouw van maatschappelijke functies die bijdragen aan gelijke kansen.	• Onderzoek alternatieve financiering voor cultuurinstellingen zoals rijksbijdragen of commerciële exploitatie.
Programma 6 – Bouwend en bereikbaar Dordrecht	Er klinkt zorg over maatregelen die ten koste gaan van stedelijke aantrekkelijkheid, bereikbaarheid voor toeristen en de levendigheid van de binnenstad. Er is kritiek op voorstellen die op termijn economische schade kunnen opleveren.	
Programma 7 – Financiën en overhead	Er worden zorgen geuit over het verlies van subsidie terwijl huurcontracten voor gemeentelijk vastgoed blijven doorlopen. Dit kan leiden tot leegstand en kapitaalvernietiging. Er klinkt een bredere roep om	• Onderzoek of boekhoudkundige afwaardering van vastgoed kan leiden tot lagere huurlasten. • Gebruik structurele onderuitputting en reserves om scherpe randen van

Programma	Signalering uit brieven	Suggesties / Alternatieven
	structurele overschotten en reserves mee te nemen in het dekkingsplan.	bezuinigingen te verzachten. • Laat instellingen zelf voorstellen doen voor lastenverlichting. • Voer een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit voor de bezuinigingsmaatregelen. • Maak inzichtelijk wat elke sector bijdraagt aan het totale bezuinigingsvoorstel.

DEEL 3 – VERANTWOORDING

2 Inleiding

In dit deel van het verslag geven we inzicht in de opzet, uitvoering en verwerking van de tweede fase van het participatieproces. We lichten toe hoe de verschillende participatiebijeenvakkomsten tot stand kwamen, welke doelgroepen zijn betrokken, en hoe de input is meegenomen in het vervolgproces. Daarnaast reflecteren we op de representativiteit.

2.1 Doelstelling en karakter van fase 2

In fase 2 stond de reflectie op de ambtelijke inventarisatie van mogelijke ombuigingen centraal. Deelnemers werd gevraagd om inhoudelijk te reageren op de voorgestelde maatregelen: welke vinden zij het meest acceptabel of juist problematisch, welke argumenten liggen daaraan ten grondslag, en welke alternatieven of verbeteringen zien zij?

In tegenstelling tot fase 1, waarin brede waarden en prioriteiten centraal stonden, was deze fase gericht op kwalitatieve, inhoudelijke reflectie. De inzet was niet om kwantitatief draagvlak te meten, maar om diepere inzichten te verzamelen die bijdragen aan het uiteindelijke voorstel in de Perspectiefnota 2026.

2.2 Hoe is de input uit de participatie gebruikt?

De tweede participatiefase draaide om reflectie op de ambtelijke inventarisatie van mogelijke bezuinigingsmaatregelen. Deze inventarisatie is opgesteld op verzoek van het college, dat de ambtelijke organisatie vroeg om breed te zoeken naar maatregelen over alle begrotingsprogramma's heen, inclusief de gemeenschappelijke regelingen. De enige andere randvoorwaarde was dat de maatregelen juridisch haalbaar en uitvoerbaar moesten zijn. Het college gaf geen inhoudelijke beperkingen mee, zodat ambtenaren de ruimte hadden om zoveel mogelijk mogelijkheden in beeld te brengen. Deze inventarisatie vormde het vertrekpunt van de tweede fase van participatie.

De input die tijdens deze fase is opgehaald, is op verschillende manieren benut, zoals beschreven in de volgende alinea's.

2.2.1 Gebruik binnen de ambtelijke organisatie

De opbrengsten uit de tweede participatiefase zijn op verschillende manieren benut binnen de ambtelijke organisatie. De input is gebruikt om de mogelijke maatregelen aan te scherpen, door te ontwikkelen en te prioriteren. Maatregel-specifieke opmerkingen zijn uitgezet bij de betrokken teams en – waar mogelijk – verwerkt in de huidige set van ombuigingsmaatregelen. Algemene reflecties zijn samengebracht in de dwarsdoorsnijdende thema's in hoofdstuk 1.1. Voorstellen voor alternatieve maatregelen zijn beoordeeld op haalbaarheid. Daarnaast vormde de opbrengst van de participatie input voor interne werksessies waarin de inhoudelijke en uitvoerbare kwaliteit van het maatregelenpakket verder is verbeterd.

2.2.2 Bestuurlijk kader

Het college heeft de participatie-opbrengsten ook meegenomen bij het opstellen van het bestuurlijk kader: de uitgangspunten die richting geven aan de keuzes in het uiteindelijke ombuigingenpakket.

2.2.3 Besluitvorming raad

Op basis van het ambtelijk voorstel en het bestuurlijk kader heeft het college een pakket maatregelen vastgesteld dat wordt voorgelegd aan de raad. De raad, die eerder al input heeft geleverd via de

raadsconsultaties, ontvangt dit participatieverslag bij de stukken voor de Perspectiefnota 2026 en kan de opbrengsten meewegen in haar uiteindelijke besluit.

2.3 Participatievormen en methodiek

In deze fase van het participatieproces is input verzameld via raadsconsultatie en participatiesessies met kenners. Alle input uit de sessies is samengevat in tabellen per programma, en geanalyseerd op terugkerende thema's. In dit verslag zijn zowel de inhoudelijke argumenten als de aangedragen alternatieven opgenomen. De gespreksverslagen en bijdragen uit de stad vormen hiervoor de basis.

2.3.1 Raadsconsultatie

Op 18 februari 2025 is een bijeenkomst georganiseerd met 46 raads- en commissieleden. Zij bespraken in kleine groepen afzonderlijke begrotingsprogramma's. In elke groep werd gereflecteerd op de mogelijke maatregelen: welke vinden zij acceptabel, welke niet, en welke alternatieven zien zij? Tijdens de bijeenkomst uitten de leden van enkele fracties bezwaar tegen de gekozen werkwijze, maar in alle groepen heeft (in meer of mindere mate) reflectie plaatsgevonden.

De raadsconsultatie vond plaats voorafgaand aan de formele besluitvorming. Raadsleden zijn in deze fase benaderd als kennende gebruikers van de stad: mensen die, vanuit hun rol en ervaring, een breed en verdiept inzicht hebben in wat er leeft onder inwoners, in sectoren en in wijken. Zij zijn dus niet bevraagd als partijvertegenwoordigers of met het doel om politieke standpunten in te brengen, maar juist om hun maatschappelijke kennis in te zetten als input voor het bredere afwegingsproces. We hebben de input van raadsleden in dit verslag apart gepresenteerd, omdat raadsleden uiteindelijk ook de beslissingen nemen.

2.3.2 Kennerssessie

Op 6 maart 2025 werd een vergelijkbare sessie georganiseerd met 26 kenners van de stad: inwoners en professionals die Dordrecht goed kennen vanuit hun vakgebied, werkpraktijk of maatschappelijke betrokkenheid. In drie gemengde groepen bespraken zij alle programma's. Deelnemers werd gevraagd vanuit hun kennis van de stad te reflecteren, niet vanuit organisatiebelangen.

2.3.3 Ingezonden bijdragen

Deze bijdragen, die werden ingestuurd na het openbaar maken van de inventarisatie van mogelijke maatregelen in februari 2025, bevatten waardevolle input over hoe mensen de mogelijke maatregelen ervaren en welke alternatieven zij zien. De brieven verschillen van de georganiseerde sessies: ze zijn vaak belanghebbend en sectorspecifiek, terwijl de gesprekken met de raad en met de kenners juist gericht waren op het geheel en de onderlinge samenhang van keuzes.

Hoewel deze brieven niet op dezelfde manier zijn ingebed in het participatieproces als de consultatiebijeenkomsten, vormen ze wél een belangrijk signaal van maatschappelijke betrokkenheid. Daarom hebben ze een plek in dit verslag gekregen. Ze versterken het proces door aanvullende inzichten te geven die het college en de raad kunnen helpen bij het wegen van de maatschappelijke effecten van mogelijke maatregelen.

2.4 Doelgroepen

In deze fase zijn verschillende doelgroepen betrokken:

- Raads- en commissieleden, die vanuit hun rol als volksvertegenwoordiger een reflectie gaven op de voorgestelde maatregelen. Hun input wordt als bestuurlijke consultatie gepositioneerd.
- Kenners van de stad, die op persoonlijke titel zijn uitgenodigd vanwege hun inhoudelijke kennis en betrokkenheid bij Dordrecht. Sommigen zijn werkzaam bij maatschappelijke organisaties, maar hebben in deze fase niet namens hun organisatie gesproken.

- Inwoners en instellingen die een bijdrage instuurden, vaak met directe betrokkenheid bij één of meerdere mogelijke maatregelen. Hun bijdragen waren meer sectoraal gericht.

2.5 Communicatie

2.5.1 Terugkoppeling naar deelnemers

De gemeente heeft verschillende communicatiemomenten ingericht om deelnemers en andere geïnteresseerden op de hoogte te houden van het proces:

- In november 2024 is het participatieverslag van fase 1 gedeeld met alle deelnemers uit de eerste fase, inclusief toelichting op het vervolg.
- In februari 2025 zijn alle deelnemers geïnformeerd over de tweede fase van het participatieproces en het belang ervan.
- In april 2025 ontvingen deze deelnemers opnieuw bericht, met informatie over de tweede participatiefase met raads- en kennerssessies en het verdere proces richting de Perspectiefnota.

2.5.2 Informatievoorziening via de gemeentelijke website

Op de website van de gemeente Dordrecht is onder het kopje 'Onze stad' een themapagina ingericht over de bezuinigingen en het bijbehorende participatietraject. Deze pagina wordt regelmatig bijgewerkt en biedt inwoners en andere betrokkenen inzicht in het proces, de planning en de verschillende fasen van het traject richting de Perspectiefnota 2026.

Op de website staat toegelicht waarom bezuinigingen nodig zijn en welke stappen de gemeente zet om tot verantwoorde keuzes te komen. Ook kunnen inwoners er vinden op welke momenten de stad is betrokken in het proces en staat er een link naar het participatieproces van de eerste fase. Daarnaast is op de pagina de volledige inventarisatie van mogelijke maatregelen te vinden, samen met andere relevante bestuurlijke documenten.

Om inwoners goed te informeren is op de pagina ook een overzicht opgenomen van veelgestelde vragen en antwoorden. In uitnodigingen voor participatiebijeenkomsten en terugkoppelingen is steeds naar deze pagina verwezen. Ook dit participatieverslag krijgt een plek op deze pagina.

De themapagina is bereikbaar via: www.dordrecht.nl/bezuinigingen

2.6 Reactie in de media

Na het openbaar maken van de inventarisatie van mogelijke maatregelen zijn diverse media-artikelen verschenen over de mogelijke bezuinigingen. Dit leidde lokaal en regionaal tot aandacht voor de inhoud van het voorstel en voor de maatschappelijke impact van specifieke maatregelen. Hoewel deze media-aandacht geen directe vorm van participatie is, laat het wel zien dat de mogelijke maatregelen maatschappelijk gevoelig liggen. In sommige gevallen leidde dit tot aanvullende reacties uit de stad, waaronder de ingezonden bijdragen.

2.7 Representativiteit

In de eerste fase van het participatietraject hebben we gericht ingezet op brede representativiteit. Het Onderzoekscentrum Drechtsteden heeft daarbij actief gestuurd op een goede afspiegeling van de Dordtse bevolking voor de gesprekken met inwoners. Via een digitale enquête die open stond voor alle inwoners, is input opgehaald uit diverse groepen binnen de stad.

In de tweede fase verschoof de focus naar reflectie op de ambtelijke inventarisatie van mogelijke maatregelen. Dit vroeg om meer technische en inhoudelijke kennis over beleid en gemeentefinanciën. Daarom is in deze fase gekozen voor sessies met ‘kenners van de stad’ — mensen die Dordrecht goed kennen vanuit hun vakgebied of maatschappelijke betrokkenheid. Daarmee is deze vorm van participatie vooral rijk aan inhoudelijke argumenten en sectorperspectieven, maar minder representatief voor de volledige diversiteit van de Dordtse bevolking. Bovendien waren kenners met een achtergrond in het sociaal domein sterk oververtegenwoordigd en ondernemers juist ondervertegenwoordigd. Ook de ingezonden brieven kwamen van goed georganiseerde instellingen of individuen die in staat zijn hun stem zelfstandig te laten horen.

Hoewel deze aanpak veel waardevolle inzichten heeft opgeleverd, betekent het ook dat sommige groepen die vaak minder gehoord worden – zoals jongeren of inwoners met beperkte taalvaardigheid – in deze fase minder vertegenwoordigd waren.

We onderkennen dat dit een terugkerende uitdaging is in participatieprocessen. Tegelijk laat dit ook zien dat verschillende fasen van beleid en besluitvorming om verschillende vormen van participatie vragen.

Bovendien zijn via de gesprekken met kenners en raadsleden, en via de ingezonden brieven, diverse inhoudelijke perspectieven opgehaald die helpen bij het doorgronden van de maatschappelijke gevolgen van bezuinigingen. Het proces laat zien dat participatie niet altijd een volledig beeld geeft van ‘de stad als geheel’, maar wel bijdraagt aan het verdiepen van het bestuurlijk inzicht. Juist daarom blijft het belangrijk om ook bij de verdere besluitvorming aandacht te houden voor de belangen van inwoners die in deze fase minder aan tafel zaten.